

BOGUMIŁ SZADY* – LUBLIN

WIZYTACJE DIECEZJI CHEŁMSKIEJ – WIZYTACJA BISKUPA KRZYSZTOFA JANA SZEMBEKA (1714-1718)

Seria protokołów wizytacyjnych biskupa Krzysztofa Jana Szembeka z lat 1714-1718 należy do najcenniejszych, a jednocześnie najtrudniejszych z punktu widzenia analizy historycznej. Zostały one zebrane w dwóch obszernych woluminach przechowywanych w Archiwum Archidiecezjalnym w Lublinie (Rep. 60, sygn. 152 i 153). Trudno sobie wyobrazić podejmowanie zagadnień związanych z dziejami diecezji chełmskiej bez sięgania do tych tomów, przede wszystkim ze względu na olbrzymią liczbę wpisów wcześniejszych dokumentów. Należy pamiętać, że duża część oryginalnych dokumentów z XIV-XVI wieku spłonęła w pożarze 6 kwietnia 1597 roku¹.

Biskup Krzysztof Jan Szembek, brat prymasa Stanisława, objął rządy w diecezji chełmskiej w 1713 roku. Główny wysiłek w czasie krótkich rządów w diecezji (do 1719 r.) położył na zwizytowanie kościołów oraz zorganizowanie synodu diecezjalnego, który odbył się w 1717 roku. Odpis postanowień tego synodu znalazł się w ostatniej części drugiego tomu wizytacji².

Formularz i układ protokołów wizytacyjnych nie wyłania jednolitego schematu ich przeprowadzenia. Mimo zamieszczenia na początku wizytacji złożonej z 24 punktów „Ordo pro visitatione ecclesiarum dioecesis Chelmensis anno Domini 1714 praescriptus”. Ważną i obszerną część stanowi wizytacja katedry w Krasnymstawie. Przy jej okazji została oblatowana większość dokumentów ważnych dla biskupstwa oraz kolegów kleru katedralnego (dokument fundacyjny biskupstwa, kapituły katedralnej, kolegium wikariuszy itd.).

Dzięki datacji zamieszczanej często przy dekretach reformacyjnych można próbować odtworzyć itinerarium biskupa Szembeka. Należy przy tym pamiętać,

* Bogumił Szady - dr historii, adiunkt w Instytucie Historii Wydziału Nauk Humanistycznych KUL.

¹ L. Bieńkowski, *Działalność organizacyjna biskupa Jana Biskupca w diecezji chełmskiej (1417-1452)*, „Roczniki Humanistyczne”, 7 (1958) z. 2, s. 255.

² *Encyklopedia Kościelna*, red. M. Nowodworski, t. 27, Warszawa 1904, s. 504-505; P. Nitecki, *Biskupi Kościoła w Polsce*, Warszawa 1992, s. 201.

że niemal wszystkie kościoły zwizytował on osobiście. Można wyróżnić cztery fazy wizytacji:

- 1) od 28 VI do 14 XII 1714 r.
- 2) od 4 V do 18 VII 1715 r.
- 3) od 22 VIII do 25 × 1715 r.
- 4) od 9 IV do 21 VII 1717 r.

Każdy z wymienionych okresów dotyczył innej części biskupstwa. W pierwszym okresie została sprawdzona głównie wschodnia i południowa część diecezji. Biskup poruszał się z północy (m.in. Maciejów, Świerże i Uhrusk) w kierunku południowym i wschodnim (Sokal, Tartaków, Stojanów, Stanin), a następnie na zachód (Dub, Rzeplin, Żerniki). W drugiej fazie wizytacja objęła kilka parafii dekanatów Turobin i Zamość, a więc zachodnią część diecezji. W drugiej połowie 1715 roku biskup przeniósł się na wschód, żeby odwiedzić głównie parafie dekanatu Luboml. W 1717 roku wizytacja objęła bełską, tj. południową, część diecezji chełmskiej (dekanaty Potylicz, Bełz i Grabowiec).

Nie wszystkie kościoły biskup odwiedził osobiście. Do kilku, położonych głównie na krańcach diecezji delegował duchownych diecezjalnych, m.in. kościół w Krasnobrodzie odwiedził Bartłomiej Jan Kurkiewicz, pleban uhnowski, w Biłgoraju – Aleksander Stępkowski, pleban w Płonce. Kościół katedralny w końcu 1718 roku opisał z polecenia biskupa Szembeka Michał Piechowski, kanonik katedralny, prepozyt wiślicki, kanonik skalbmierski i pleban w Kumowie, audytor biskupa chełmskiego. Ponadto kontrolę zaleceń biskupich dla parafii Maciejów (28 VI 1714), Opalin (20 IX 1715), Luboml (23 IX 1715), Ratno (1 × 1715), Przewały (7 × 1715), Korytnica (9 × 1715), Dubienka (11 × 1715) przeprowadził z polecenia biskupa dziekan foralny lubomelski w marcu i kwietniu 1717 roku.

Poniższe repertorium zostało opracowane zgodnie z metodą omówioną w części dotyczącej XVII wieku³. Pojawiło się jedynie kilka nowych skrótów związanych zwłaszcza z regestami dokumentów, których nie było w wizytacjach XVII-wiecznych:

- dek. ref. – dekret reformacyjny;
- pol. – dokument w języku polskim (w wizytacji dominuje język łaciński);
- dot. – dotyczy (przy ogólnym omawianiu treści dokumentów);
- wyd. – wydanie;
- trans. – transumpt;
- potw. – potwierdzenie;

Ze względów praktycznych zrezygnowano ze sporządzania regestów wszystkich dokumentów. Zostały zamieszczone regesty dokumentów wydanych przed rokiem 1600 (tj. przed pożarem archiwum biskupiego w Krasnymstawie). Do wyjątków należą dokumenty fundacyjne oraz erekcyjne beneficjów, gdyż regesty tychże ze względu na ich znaczenie zostały uwzględnione także jeżeli powstały w XVII i XVIII w. Jeżeli wizytacja podaje pełne teksty dokumentów, zostały w repertorium zamieszczone ich regesty, natomiast w nawiasie kwadratowym

³ B. Szady, *Wizytacje diecezji chełmskiej – XVII wiek*, „Archiwa Biblioteki i Muzea Kościelne”, 82 (2004) s. 269-288.

umieszczono jedynie informacje o dacie i miejscu oraz wystawcy potwierdzenia. Pomińnięte przy tym zostały, o ile nie zawierały oblatowanych dokumentów, wypisy z akt biskupów i oficjalatu - podano jedynie ich datę. Dla pewnego ułatwienia poruszania się po repertorium pogrubiono nazwy miejscowości, w których znajdowały się sprawdzane przez biskupa lub jego wysłanników świątynie. Ponieważ nagłówki w wizytacji informujące o dekanatach nie odpowiadają zawartości treściowej księgi zrezygnowano z ich zamieszczania, aby nie wprowadzały w błąd czytelnika.

Archiwum Archidiecezjalne w Lublinie
Rep60 A152 – ABMK 2369

I. Acta visitationis generalis omnium ecclesiarum dioecesis Chelmsensis, quam ipsemet illustrissimus excellentissimus et reverendissimus dominus dominus Christophorus in Słupow Szembek Dei et Apostolicae Sedis gratia episcopus Chelmsensis, praepositus generalis Miechoviensis in sua propria persona anno Domini 1714 die 1ma mensis septembris ab ecclesia parochiali Gorzkoviensi inchoavit et tandem anno Domini 1717 in ecclesia praepositurali Skierbieszoviensi feliciter terminavit diebus prima et secunda mensis iulii.

II. Wizytacja zewnętrzna. Czystopis.

Format: 33,5 × 21 cm

k. 1010 + knlb: 1-5 (na początku księgi), 3^a, 233^a-233^d, 238^a-239^e, 427^a-428^a, 509^a, 513^a, 540^a, 621^a-621^b, 1000^a-1000^c; brak k. 224-227, 313-314, 572, 610-615, 626, 667, 701-704, 706-711, 973, 989-997; k. niezapisane: 3, 30, 154-156, 203, 228-229, 237, 239^e, 270-271, 315, 415-417, 432-434, 438, 493-498, 515, 573, 621, 627, 649, 666, 705, 757, 854-855; pomyłki w numeracji kart: po k. 90 jest k. 100, powtórzony numer k. 238-239, po k. 289 jest k. 300, k. 979 wklejona po k. 367, powtórzony numer k. 428^a, k. 655-656 wklejone po k. 635, k. 975-978 wklejone odwrotnie po k. 972, k. 998-1002 wklejone po k. 1007, k. 1008 wklejona po k. 987, k. 1009-1010 wklejone po k. 1004.

knlb. 1-2	[spis treści]
knlb. 3-4	[drukowany kwestionariusz wizytacji]
knlb. 5	[strona tytułowa]
k. 1-2v	Ordo pro visitatione ecclesiarum dioecesis Chelmsensis anno Domini 1714 praescriptus [instrukcja wizytacyjna złożona z 24 punktów]
k. 3 ^a -3 ^a v	Dub, 15 XI 1714 Reintimatio visitationis ecclesiarum decanatum restantium [list biskupa chełmskiego, Krzysztofa Szembeka, nakazujący duchowieństwu lepsze przygotowanie do wizytacji]
k. 4-4v	[list opisujący rozpoczęcie wizytacji w Krasnymstawie 1 × 1714 podpisany przez pisarza Tomasza Andrzeja Koluszkowskiego]
k. 5-29	m Krasnystaw [dot. biskupstwa i kościoła katedralnego]
k. 5-7v	Nowy Korczyn, 16 VIII 1417 Władysław Jagiełło funduje biskupstwo chełmskie [wyd. W. Abraham, <i>Akt fundacyjny króla Władysława Jagiełły dla biskupstwa chełmskiego</i> , „Kwartalnik Historyczny”, 32 (1918), s. 473-478]
k. 7v-8v	Kraków, 26 VI 1490 Kazimierz Jagiellończyk przenosi stolicę i katedrę biskupią z Chełma do Krasnegostawu [wyd. B. Kumor, <i>Przeniesienie stolicy biskupiej z Chełma do Krasnegostawu (1490)</i> , ABMK, 49 (1984), s. 378-380]
k. 8v-9	Radom, 5 IX 1491 Kazimierz Jagiellończyk przekazuje biskupowi chełmskiemu prawo patronatu kanonikatu kaznodziei w kapitule katedralnej

k. 9-9v	Knyszyn, 16 I 1554 Zygmunt August przekazuje biskupom chełmskim grunt w pobliżu Krasnegostawu pod zabudowania folwarczne
k. 10-13v	dok. 1659 [pol.], 1695, 1718 [dot. uposażenia biskupstwa i kapituły oraz wizytacji kościołów unickich]
k. 14-15	Status praesens bonorum mensae episcopalis Chełmensis circa finem anni 1718 conscriptus [opis dóbr stołowych biskupstwa chełmskiego: Skierbieszów, Kumorów, Pawłów, Sawin]
k. 15v-16v	Inscriptiones variae [teksty inskrypcji w kościele katedralnym]
k. 17-18	Inwentarz srebra kościoła katedralnego krasnostawskiego spisany w roku pańskim 1714, dnia 3 miesiąca października [pol.]
k. 18v-22	Inwentarz aparatów kościoła katedralnego krasnostawskiego spisany w roku pańskim 1714, dnia 3 miesiąca października [pol.]
k. 22-25v	Inwentarz argenterii, aparatów et totius sacrae supellectilis kościoła katedralnego krasnostawskiego podczas generalney kapituły Divisionis Sanctorum Apostolorum post visitationem generalem spisany roku pańskiego 1718 [pol.]
k. 26-29	Fundatio patres Societatis Iesu Crasnostaviae [pisma dotyczące powstania kolegium jezuitów w Krasnymstawie]
k. 31-63v	m Krasnystaw [dot. kapituły katedralnej]
k. 31v-33	Borzysławice, 12 VII 1429 Władysław Jagiełło potwierdza pierwotną fundację kapituły chełmskiej i ustanawia uposażenie jej 2 prałatów i 10 kanoników [wyd. P. Kałwa, <i>Przywilej fundacyjny dla kapituły chełmskiej z r. 1429</i> , „Kwartalnik Historyczny”, 47 (1933), s. 73-77]
k. 33-34v	Piotrków, 14 IX 1456 Kazimierz Jagiellończyk powiększa uposażenie biskupstwa i kapituły chełmskiej przez inkorporację kościoła parafialnego w Chełmie wraz z jego uposażeniem
k. 35v-37v	Poznań, 3 VI 1450 Wyrok polubowny w sprawie o czynsz w wysokości 100 grzywien z cła chełmskiego oraz zajęcie łąk we wsi Parypsy między kapitułą katedralną i starostą chełmskim
k. 38-43v	b. m., 1 VI 1556 Jakub Uchański, biskup chełmski, Feliks Snopkowski z Sitna, sędzia chełmski i inne osoby przeprowadzają w terenie rozgraniczenie dóbr Parypsy, biskupa chełmskiego od wsi królewskich Nowosiółki, Ochoża, Kołosin, Czulczyce
k. 38v-39	Wilno, 31 III 1556 Zygmunt August upoważnia Jakuba Uchańskiego, biskupa chełmskiego, Andrzeja Bzickiego, kasztelana chełmskiego oraz inne osoby w sprawie rozgraniczenia dóbr Parypsy, biskupa chełmskiego od wsi królewskich Nowosiółki, Ochoża, Kołosin, Czulczyce
k. 39-39v	Wilno, 31 III 1556 Zygmunt August upoważnia Gabriela Tarło ze Szczekarzewic, kasztelana radomskiego i starostę chełmskiego w sprawie rozgraniczenia dóbr Parypsy, biskupa chełmskiego od wsi królewskich Nowosiółki, Ochoża, Kołosin, Czulczyce

k. 39v-40	Skierbieszów, 11 V 1556 Jakub Uchański, biskup chełmski Andrzej Bzicki, kasztelan chełmski oraz inne osoby wzywają Gabriela Tarło ze Szczekarzewic, kasztelana radomskiego i starostę chełmskiego do stawienia się w sprawie rozgraniczenia dóbr Parypsy, biskupa chełmskiego od wsi królewskich Nowosiółki, Ochoża, Kołosin, Czulczyce
k. 44-45	Drohobycz, 16 XII 1392 Władysław Jagiełło uposaża kościół parafialny w Drohobyczu
k. 46-47	Jedlna, 8 II 1418 Władysław Jagiełło przenosi wieś Dobrowlany, należącą do parafii w Drohobyczu z prawa polskiego na prawo niemieckie
k. 47-48v	Radom, 29 V 1505 Aleksander Jagiellończyk udziela parafii w Drohobyczu prawo pobierania mostowego w Dobrowlanach
k. 48v-50	Krasnystaw, 15 VIII 1558 Zygmunt August powiększa uposażenie kapituły katedralnej w Krasnymstawie przez inkorporację parafii w Drohobyczu
k. 50v-51v	Warszawa, 26 II 1622 Zygmunt III powiększa uposażenie kapituły katedralnej w Krasnymstawie przez inkorporację parafii w Grabowcu wraz z jej uposażeniem [wyd. B. Szady, <i>Inkorporacja parafii w Grabowcu do chełmskiej kapituły katedralnej w 1624 roku</i> , w: <i>Kościół. Społeczeństwo. Kultura. Prace ofiarowane Profesorowi Wiesławowi Müllerowi z okazji pięćdziesięciolecia pracy naukowej i dydaktycznej</i> , red. J. Drob i in., Lublin 2004, s. 140-142]
k. 52-54	Krasnystaw, 24 V 1627 Maciej Łubieński, biskup chełmski potwierdza inkorporację parafii w Grabowcu do kapituły katedralnej w Krasnymstawie oraz określa obowiązki i uposażenie kapituły i komendariusza [wyd. B. Szady, <i>dz. cyt.</i> , s. 142-145]
k. 54-54v	dok. 1626 [dot. obsady parafii w Grabowcu]
k. 55-58	Rzym, 15 I 1710 Papież Klemens XI wyraża zgodę na inkorporację parafii w Hrubieszowie do kapituły katedralnej w Krasnymstawie
k. 58-60v	Krasnystaw, 1 I 1712 Walenty Czulski, wikariusz in spiritualibus i oficjał generalny chełmski, z polecenia papieża Klemensa VII, powiększa uposażenie kapituły katedralnej w Krasnymstawie przez inkorporację parafii w Hrubieszowie oraz określa uposażenie wikariusza wieczystego tej parafii
k. 60v-61	dok. 1713 [dot. obsady parafii w Hrubieszowie]
k. 61v-63v	Status modernus reverendissimi capituli praelatorum et canonicorum Chelmensium [omawia dzieje i uposażenie kapituły z końca 1718 r. oraz zawiera opis prebend i ich obsadę z 1 I 1715]
k. 64-161v	m Krasnystaw [dot. wikariuszy, prebendarzy i altarzystów katedralnych]
k. 64-66	Index et summarium privilegiorum, iurium, proventuum et censuum vicarios cathedralium Crasnostavienses concernentium [regesty 40 dokumentów z lat 1419-1701]
k. 66v	Forma iuramenti reverendorum vicariorum cathedralium Crasnostaviensium circa receptionem ad ecclesiam cathedralium praestari solita [formularz przysięgi]

k. 67-151	Compendium privilegiorum, erectionum, iurium ecclesiae cathedralis Crasnostaviensis reverendis vicariis cathedralibus Crasnostaviensibus serviens in visitatio generali anno Domini 1714 [dokumenty dotyczące wikariuszy katedralnych]
k. 67-67v	Krasnystaw, 5 VI 1418 [powinno być: 1438] Hryćko Kierdejowicz, starosta krasnostawski, na prośbę plebana Aleksandra oraz z polecenia króla Władysława Warneńczyka, potwierdza zeznanie mieszczan krasnostawskich i określa uposażenie parafii w Krasnymstawie [zob. L. Bieńkowski, <i>Działalność organizacyjna biskupa Jana Biskupca w diecezji chełmskiej (1417-1452)</i> , „Roczniki Humanistyczne”, 7 (1958), z. 2, s. 236-237]
k. 68-69	Krasnystaw, 1 VIII 1419 [dokument prawd. późniejszy] Jan, biskup chełmski, potwierdza doposażenie kościoła parafialnego w Krasnymstawie dokonane przez króla Władysława Jagiełłę na prośbę plebana Jana Sluglimy [zob. L. Bieńkowski, <i>dz. cyt.</i> , s. 236-237]
k. 69v-70	Krasnystaw, 15 × 1451 Hryćko z Pomorzan, wojewoda podolski i starosta trembolewski deklaruje chęć zamiany gruntów z Aleksandrem, plebanem krasnostawskim [trans. Kazimierza Jagiellończyka, Kozienice, 20 XI 1466]
k. 70-72	Krasnystaw, 15 XII 1496 Jan Olbracht uposaża kolegium 12 wikariuszy przy katedrze krasnostawskiej i wyraża zgodę na inkorporację do niego dwóch parafii królewskich: Parczew w diecezji krakowskiej i Płonka w diecezji chełmskiej [trans. Zygmunta I, Kraków, 25 VI 1523]
k. 72v-73v	Sandomierz, 5 V 1460 Kazimierz Jagiellończyk potwierdza i odnawia uposażenie kościoła parafialnego w Krasnymstawie uczynione przez Władysława Jagiełłę
k. 73v-75	Kraków, 9 I 1494 Jan Olbracht wyraża zgodę na zakup dwóch domów lub placów w Krasnymstawie na rezydencję dla wikariuszy katedralnych
k. 75-78v	Skierbieszów, 1 XII 1525 Biskup Jakub Buczacki inkorporuje do kolegium wikariuszy katedralnych parafie Krasnystaw i Płonka w diecezji chełmskiej oraz parafię Parczew w diecezji krakowskiej [trans. Zygmunta I, Kraków, 26 I 1527]
k. 79-80v	Krasnystaw, 5 VI 1418 [powinno być: 1438] Hryćko Kierdejowicz, starosta krasnostawski, na prośbę plebana Aleksandra oraz z polecenia króla Władysława Warneńczyka, potwierdza zeznanie mieszczan krasnostawskich i określa uposażenie parafii w Krasnymstawie [trans. Zygmunta II, Kraków, 7 VIII 1553; zob. L. Bieńkowski, <i>dz. cyt.</i> , s. 236-237]
k. 80v-81v	Krasnystaw, 1 VIII 1419 [dokument prawd. późniejszy] Jan, biskup chełmski, potwierdza doposażenie kościoła parafialnego w Krasnymstawie dokonane przez króla Władysława Jagiełłę na prośbę plebana Jana Sluglimy [trans. Zygmunta II, Kraków, 7 VIII 1553; zob. L. Bieńkowski, <i>dz. cyt.</i> , s. 236-237]
k. 81v-85	Ostrzyhom, 18 IX 1515 Legat papieski Klemens potwierdza inkorporację do kolegium wikariuszy katedralnych kościołów parafialnych w Krasnymstawie, Parczewie i Płonce

k. 85-86v	Warszawa, 20 II 1581 Stefan Batory potwierdza nadanie gruntu dla Henryka „de Buschia”, felczera w Krasnymstawie dokonane przez starostę krasnostawskiego Jana Mniszka i zapisane w aktach grodzkich krasnostawskich 13 II 1579
k. 87-88v	Krasnystaw, 5 VI 1418 [powinno być: 1438] Hryćko Kierdejowicz, starosta krasnostawski, na prośbę plebana Aleksandra oraz z polecenia króla Władysława Warneńczyka, potwierdza zeznanie mieszczan krasnostawskich i określa uposażenie parafii w Krasnymstawie [trans. Zygmunta III, Warszawa, 22 I 1615; zob. L. Bieńkowski, <i>dz. cyt.</i> , s. 236-237]
k. 88v-89	Krasnystaw, 1 VIII 1419 [dokument prawd. późniejszy] Jan, biskup chełmski, potwierdza doposażenie kościoła parafialnego w Krasnymstawie dokonane przez króla Władysława Jagiełłę na prośbę plebana Jana Slugli-my [trans. Zygmunta III, Warszawa, 22 I 1615; zob. L. Bieńkowski, <i>dz. cyt.</i> , s. 236-237]
k. 89-90	Dobryniów, 27 VI 1467 Paweł, biskup chełmski nakazuje wypłacenie zaległej i należnej kolędy ze wsi Niemienice i Wielobycz plebanowi w Krasnymstawie [trans. Zygmunta III, Warszawa, 22 I 1615]
k. 90v-102	dok. 1613, 1613 [dot. uposażenia wikariuszy katedralnych w Krasnymstawie]
k. 102-103v	Puncta reformationis ex visitatione ecclesiae cathedralis Chełmensis Crasnostaviam translatae die 20 II per illustrissimum et reverendissimum dominum Mathiam Łubienski -- in anno 1622 circa collegium vicariorum in genere [fragment dekretu reformacyjnego wizytacji biskupa Łubińskiego poświęcony wikariuszom katedralnym]
k. 103v-104v	dok. 1661 [dot. uposażenia wikariuszy katedralnych w Krasnymstawie, pol.]
k. 105-112	Krasnystaw, 30 V 1635 Jakub Sobieski, krajczy koronny powiększa uposażenie wikariuszy katedralnych sumą 3200 złotych, z której m.in. ma być płacony czynsz 130 złotych dla nowo ufundowanego wikariusza (altarzysty) [trans. Jana Sasina, oficjała generalnego chełmskiego, Krasnystaw, 25 VI 1635]
k. 112-114	dok. 1635, 1631 [dot. uposażenia wikariuszy katedralnych w Krasnymstawie]
k. 114v-116	Skierbieszów, 10 IV 1617 Jerzy Zamoyski, biskup chełmski eryguje beneficjum altarzysty Bożego Ciała w katedrze krasnostawskiej, które jednocześnie włącza do kolegium wikariuszy katedralnych oraz potwierdza w transumpcie dokument fundacyjny Stanisława Grotha, kanonika gnieźnieńskiego (Krasnystaw, 3 XI 1607), którym wykonuje on wolę zmarłego brata, Floriana Grotha, notariusza kancelarii królewskiej
k. 116v-151	dok. 1639, 1640, 1644 [pol.], 1622, 1654, 1655 [pol.], 1678, 1678, 1687 [pol.], 1683, 1684, 1687 [pol.], 1687 [pol.], 1687, 1688, 1689, 1692 [pol.], 1692 [pol.], 1690, 1690 [pol.], 1701 [pol.] [dot. uposażenia wikariuszy katedralnych w Krasnymstawie]
k. 151-153v	Proventus reverendorum vicariorum cathedralium Crasnostaviensium -- circa finem anni 1718 [opis uposażenia wikariuszy katedralnych]
k. 157-161v	Status praesens ecclesiae cathedralis Crasnostaviensis -- circa finem anno Domini 1718 conscriptus [opis świątyni katedralnej oraz zabudowań duchowieństwa i szpitali]

k. 162-170v	m Krasnystaw [dot. bractw św. Anny, różańcowego i szkaplerznego w kościele katedralnym, 1715]
k. 162-163	Warszawa, 8 V 1632 Jerzy Godziszewski, promotor arcybractwa św. Anny w Warszawie eryguje bractwo św. Anny przy kościele katedralnym w Krasnymstawie [trans. Jana Sasina, oficjała generalnego chełmskiego, Krasnystaw, 15 IX 1632]
k. 163-165	Kumów, 5 × 1663 Tomasz Leżeński, biskup chełmski, eryguje beneficjum kapelana św. Anny w kościele katedralnym w Krasnymstawie i potwierdza w transumpcie dokument fundacyjny Mikołaja Świrskiego, Krasnystaw, 30 I 1649
k. 165-170	dok. 1669, 1673, 1680, 1669 [dot. uposażenia prebendy św. Anny]
k. 170v	Confraternitas Sanctissimi Scapularis Beatae Mariae Virginis [krótki opis bractwa szkaplerznego i różańcowego w Krasnymstawie]
k. 171-197v	m Krasnystaw [dot. prepozytury i szpitala Św. Ducha w Krasnymstawie, 1715]
k. 171-172v	Krasnystaw, 18 III 1560 Mikołaj Bogusz, starosta krasnostawski przekazuje szpitalowi w Krasnymstawie wójtostwo w Siennicy oraz sumę 60 florenów, zgodnie z wolą Zygmunta Augusta (Krasnystaw, 30 VIII 1558)
k. 172v-173	Chełm, 17 VI 1564 Seweryn Repowski, podstarości chełmski oblatuje w aktach grodzkich chełmskich decyzją króla z 1563 roku w sprawie nadania wójtostwa w Siennicy oraz sumy 600 [sic!] złotych dla szpitala krasnostawskiego
k. 173-173v	[Opisanie dochodów proboszcza i szpitala przez Andrzeja Pieniążka, proboszcza szpitalnego z 1619 roku]
k. 173v-174v	Krasnystaw, 30 V 1614 Andrzej Pieniążek, kanonik i prepozyt szpitalny uposaża beneficjum lektora w kościele szpitalnym Św. Ducha w Krasnymstawie
k. 175-197v	dok. 1614 [pol.], 1614 [pol.], 1614 [pol.], 1614 [pol.], 1614, 1616, 1631 [pol.], 1631 [pol.], 1633 [pol.], 1635 [pol.], 1635, 1665 [pol.], 1673, 1678, 1693 [pol.], 1696, 1701 [pol.], 1700 [pol.], 1695, 1696 [pol.], 1699 [pol.], 1699, 1697 [pol.], 1699 [dot. uposażenia szpitala i prepozytury św. Ducha w Krasnymstawie]
k. 198-201	m Krasnystaw [dot. szpitala św. Łazarza w Krasnymstawie]
k. 198-201	dok. 1693, 1708 [pol.], 1709 [pol.], 1690 [pol.], 1706 [pol.] [dot. uposażenia szpitala św. Łazarza w Krasnymstawie]
k. 201v-202v	m Krasnystaw [dot. kaplicy św. Anny i szpitala oraz prepozytury Św. Ducha w Krasnymstawie]
k. 201v-202	Krasnystaw, 1 VIII 1419 Jan, biskup chełmski, eryguje beneficjum kapelana św. Anny w Krasnymstawie na podstawie uposażenia króla Władysława Jagiełły
k. 202-202v	Łęczyca, 17 VII 1465 Kazimierz Jagiellończyk zezwala mieszczanom krasnostawskim na fundację z dóbr miasta Krasnegostawu szpitala i kaplicy św. Ducha w tym mieście
k. 202v	Skierbieszów, 28 IX 1525 Jakub Buczacki, biskup chełmski instytuuje Stanisława Żebrowskiego, wikariusza katedralnego, na beneficjum prepozyta szpitala św. Ducha na podstawie prezenty mieszczan krasnostawskich

k. 204-223	m Krasnystaw [dekrety reformacyjne dla kapituły katedralnej i niższego duchowieństwa w Krasnymstawie z 18 XII 1715]
k. 204-211	[dekret reformacyjny dla kapituły katedralnej]
k. 211v-219v	[dekret reformacyjny dla wikariuszy, altarzystów i prebendarzy, w tym seniora wikariuszy katedralnych, promotora bractwa św. Anny]
k. 219v-223	[dekret reformacyjny dla wicekustosza katedralnego i prepozyta szpitala św. Ducha oraz dla szpitala św. Łazarza w Krasnymstawie]
k. 230-233	dok. XVII w. [dot. uposażenia wikariuszy katedralnych, ok. 1680-1689]
k. 233^a-237v	m Hrubieszów [opis historii i stanu parafii oraz kościołów w Czerniczyńcu i Opatynie; wpisy dwóch dokumentów dotyczących uposażenia beneficjum z lat 1671 i 1687, pol.]
k. 238-239^bv	Sitaniec [inwentarz zabudowań i wyposażenia ruchomego z 20 XI 1718, pol.]
k. 239^c-239^dv	m Szczepleszyn [dekret reformacyjny z 6 V 1715]
k. 238-239v	m Dubienka [dok. 1688]
k. 240-243	m Krasnystaw [dot. wikariuszy i kaplicy św. Anny w kościele katedralnym w Krasnymstawie]
k. 240-241v	dok. 1682 [dot. uposażenia kolegium wikariuszy w Krasnymstawie]
k. 242-243	Kumów, 5 × 1663 Tomasz Leżeński, biskup chełmski, eryguje beneficjum kapelana św. Anny w kościele katedralnym w Krasnymstawie i potwierdza w transumpcie dokument fundacyjny Mikołaja Świrskiego, Krasnystaw, 30 I 1649 [zob. k. 163-165]
k. 244-245v	m Gorzków
k. 245v-247v	Łopiennik
k. 246v-247	Kumów, 25 II 1643 Biskup chełmski Paweł Piasecki, wobec zaginięcia pierwotnej, odnawia erekcję parafii w Łopienniku
k. 247v-249	Surhów
k. 249-251	Bończa
k. 251-255	m Wojsławice
k. 251-253v	Kumów, 17 VIII 1595 Biskup chełmski eryguje (powtórna erekcja) parafię w Wojsławicach na podstawie fundacji Mikołaja Czyżowskiego, chorążego ziemi chełmskiej, dziedzica Wojsławic (Wojsławice, 13 sierpnia 1595 roku) [oblata w aktach ziemskich grabowieckich, 30 × 1595]
k. 255-257	Siennica Różana
k. 257-264	m Uchanie
k. 260-260v	[b.m.r.] Mikołaj Daniłowicz, podskarbi koronny z małżonką Heleną ze Służewa Uchańską uposażają beneficjum altarzysty przy kościele parafialnym w Uchaniach przeznaczając na ten cel 100 złotych rocznie oraz prezentują na to beneficjum Marcina Muszeńskiego [Muszenius] [pol.]
k. 260v-263v	dok. 1667 [dot. wsi Wolica]
k. 264-269v	m Świerże [prawa i przywileje]
k. 264-267	Chelm, 29 VII 1624 Maciej Łubieński biskup chełmski zawiera umowę z Hieronimem Jełowickim, dziedzicem w Świerżach, która odnawia uposażanie parafii w Świerżach [pol.]

k. 267-269v	dok. 1691 [dot. uposażenia parafii Świerże]
k. 272-279v	Siennica [prawa i przywileje]
k. 272-273v	Siennica, 26 VI 1468 Mikołaj „de Wocischowice”, kasztelan zawichojski i dziedzic Siennicy uposaża kościół parafialny w Siennicy [oblata w aktach grodzkich krasnostawskich 22 II 1614 i 10 III 1678]
k. 273v-275	dok. 1647 [dot. uposażenia parafii Siennica]
k. 275v-279v	dok. 1663 [testament Jana Blinowskiego]
k. 280-312v	m Gorzków [prawa i przywileje]
k. 280-283	Kumów, 8 VI 1626 Biskup chełmski Maciej Łubieński potwierdza odnowienie fundacji kościoła parafialnego w Gorzkowie dokonane w Krasnymstawie, 26 I 1623, przez Stanisława Gorzkowskiego, dziedzica Gorzkowa, Czystej Dębiny, Olchowca i Wielkiegopola [oblata tej fundacji w aktach grodzkich lubelskich, 10 VII 1624]
k. 283-288	dok. 1626, 1643 [dot. uposażenia parafii Gorzków]
k. 288v-289v	Culhov [?], 24 VI 1404 Biskup chełmski Stefan zezwala Mikołajowi Trąbie, dziedzicowi w Gorzkowie na zamianę dziesięciny snopowej na pieniężną oraz przeznaczają ją dla kościoła parafialnego w Gorzkowie [oblata, Zamość, 10 VIII 1640]
k. 289v-300	Gorzków, 20 XI 1453 Piotr, dziedzic w Gorzkowie wraz z żoną Elżbietą przekazują staw rybny na uposażenie parafii w Gorzkowie [trans. Jana, biskupa chełmskiego, Krasnystaw, 25 XI 1538]
k. 300v-303	Gorzków, 28 × 1538 Jan Gorzkowski, dziekan chełmski i pleban w Gorzkowie zawiera ugodę z Krzysztofem Gorzkowskim, notariuszem ziemi chełmskiej i Jakubem Gorzkowskim, dziedzicami w Gorzkowie w sprawie uposażenia parafii [oblata w aktach ziemskich krasnostawskich, 25 XI 1538]
k. 303-312v	dok. 1643, 1644, 1669, 1689, 1699 [dot. uposażenia parafii w Gorzkowie]
k. 316-321	m Skierbieszów [prawa i przywileje parafii i prepozytury szpitalnej]
k. 316-318v	[opis uposażenia parafii w Skierbieszowie]
k. 319-321	Pawłów, 18 I 1719 Biskup chełmski Krzysztof Szembek eryguje prepozyturę szpitalną w Skierbieszowie na podstawie dawniej zapisanych 1500 złotych oraz dodanych przez siebie 500 złotych (renta wykupna)
k. 322-331v	Surhów [zawiera m.in. odpis wizytacji z 3 I 1672 oraz dekret reformacyjny]
k. 325-325v	b.m., 23 V 1675 Biskup Stanisław Dąbski potwierdza umowę między Stanisławem Mirz i Zuzanną z Kochanowskich Brzezickimi, dziedzicami wsi Surhów i Jakubem Szelińskim, plebanem surhowskim zawartą 5 II 1675 w sprawie doposażenia parafii Surhów [faktyczna erekcja parafii, oblata w aktach grodzkich krasnostawskich, 9 I 1676, częściowo pol.]
k. 326-331	dok. 1673, 1676, 1688, 1690, 1703, 1705 [dot. uposażenia parafii Surhów]
k. 332-437v	m Zamość

k. 332-335v	Kokenhausen, 23 IX 1601 Król Zygmunt III Waza potwierdza erekcję kolegiaty w Zamościu, dokonaną przez Stanisława Gomolińskiego, biskupa chełmskiego w Zamościu dn. 5 lipca 1600 r., na postawie fundacji Jana Zamoyskiego, kanclerza wielkiego koronnego, dokonanej także 5 lipca 1600 r. [obłata w aktach Trybunału Koronnego w Lublinie, 4 XI 1644, wyd. J.A. Wadowski, <i>Wiadomości o profesorach Akademii Zamojskiej</i> , Warszawa 1899-1900, s. 82-86, na podstawie obłaty z 3 XI 1644]
k. 335v-339v	Zamość, 5 VII 1600 Biskup Stanisław Gomoliński potwierdza fundację Akademii Zamojskiej dokonaną tego samego dnia przez Jana Zamoyskiego, kanclerza wielkiego koronnego [wyd. J.A. Wadowski, <i>dz. cyt.</i> , s. 76-81]
k. 342-358	Iura capellam sancti Nicolai concernentia
k. 342-345	Zamość, 31 × 1649 Jan Skwarski, dziekan chełmski przekazuje sumę 12 tys. złotych na uposażenie prepozyta oraz czterech mansjonarzy przy kaplicy św. Mikołaja, powiększając tym samym dawną fundację dokonaną przez Mikołaja Kiślickiego, dziekana chełmskiego i Macieja Leśniewskiego, kasztelana bełskiego, która wystarczała na utrzymanie jedynie dwóch mansjonarzy [obłata w konsystorzu krasnostawskim, 29 XI 1649]
k. 345-358	dok. 1621, 1647 [pol.], 1648 [pol.] 1649, 1650 [dok. dotyczące uposażenia kaplicy św. Mikołaja]
k. 358	Capella Mariae Magdalenae
k. 358-360v	Capella sanctorum Andreae et Mathiae Apostolorum nunc dicta Sanctissimi Trinitatis
k. 359-360v	Zamość, 16 VII 1647 Jerzy Szornel, egzekutor testamentu Marka Nietyzy, zapisuje - zgodnie z jego wolą - sumę 3000 złotych na uposażenie duchownego oraz utrzymanie kaplicy św. Andrzeja i Macieja Apostołów, z czego 2700 złotych jako rentę wykupną, zaś 300 złotych jako jednorazowy zapis na wyposażenie kaplicy [trans. pełnomocników biskupa chełmskiego, Zamość, 20 VII 1649, pol.]
k. 360v-361	Capella Sanctae Crucis
k. 361-363	Capella sancti Casimiri alias Annunciatae
k. 361-363	Grabowiec, 29 × 1667 Andrzej Mateusz Chojnacki zapisuje w aktach grodzkich grabowieckich sumę 2000 złotych, z rocznym czynszem 160 złotych, dla duchownego przy kaplicy św. Kazimierza i wyznacza dziekana kolegiackiego na opiekuna fundacji
k. 363	regist dok. 1685 [dotyczy zapisu mszalnego przy kaplicy św. Mikołaja]
k. 363-363v	Obligaciones vicariorum [wykaz obowiązków wynikających z zapisów pieniężnych na rzecz kolegium wikariuszy]
k. 363v-364	Fundationes vicariorum [wykaz zapisów pieniężnych na rzecz kolegium wikariuszy]
k. 364-365v	regesty dok. 1690 [dot. zapisu dla organisty], 1658 [dot. spalenia dokumentów kolegiackich], 1680 [dot. zapisu dla kaplicy Marii Magdaleny], 1662 [dot. testamentu Andrzeja Rzeszotarskiego], 1708 [dot. kaplicy różańcowej], 1708 [dot. kanonii Wosińskiego] 1715 [dot. testamentu Sebastiana Leszczyńskiego, scholastyka kolegiackiego], 1715 [dot. testamentu Wawrzyńca Sikorskiego, dziekana kolegiackiego]

k. 366-367	Rzym, 5 XII 1594 Papież Klemens VIII na prośbę Jana Zamoyskiego, kanclerza wielkiego koronne- go i fundatora kapituły, zwalania jej członków z obowiązku ciągłej rezydencji przy katedrze z powodu obowiązków akademickich, przy jednoczesnym zacho- waniu uposażeń prałackich i kanonickich [trans. Jana Wioteski, notariusza apo- stolskiego, Zamość, 1621]
k. 368-372	dok. 1663 [dot. obowiązków oraz uposażenia prałatów i kanoników zamojskich oraz dziejów parafii w Szczepieszynie]
k. 372-373	dok. 1658 [dot. spalenia dokumentów kolegiackich w czasie pożaru Zamościa]
k. 373v-378	Zamość, 20 III 1640 Katarzyna Zamoyska, zgodnie z wolą testamentową swojego męża Tomasza, kan- clerza wielkiego koronnego, zapisuje wieś Pniówek i sołectwo Kawęczyn na upo- sażenie seminarium duchownego dla 12 kleryków w Zamościu
k. 378v-380v	Zamość, × 1663 Stefan Zamoyski z żoną Dorotą z Laszczkowa zapisują sumę 10 tys. złotych loko- wane na Orłowie, Wólce Orłowskiej i Kryniczku na uposażenie seminarium dla 5 kleryków w Zamościu [pol.]
k. 380v-382	Zamki nad rz. Gaują [In castris ultra Goviam], 16 × 1601 Jan Zamoyski, kanclerz wielki koronny, zapisuje 10 tys. na założenie banku po- bożnego w Zamościu, opiekę nad którym mają sprawować dziekan i scholastyk kolegiaty zamojskiej
k. 382v-388v	Decreta reformationis pro ecclesia collegiata et capitulo Zamoscensis, pro univer- sitate inibidem vicariis, mansionariis, altaristis, confraternitatibus, capellis, hospi- taliibus, caeterisque locis piis sub tempus visitationis per ipsummet illustrissimum excellētissimum ac reverēdissimum dominum dominum Christophorum in Słupow Szembek episcopum Chełmensem praepositum generalem Miechovien- sem die 29 mensis aprilis anno currenti inchoatae et tandem die 17 maii eodem terminatae, lata et publicata
k. 389-397v	Anno Domini 1714. Inventarium rerum mobilium et suppellectilis ecclesiae col- legiatae Zamoscensis sabbato post festum sancti Bartholomaei Apostoli conscrip- tum [pol.]
k. 398-399	Legata pobożne do kaplice różańcowey w kościele farnym kolegiackim zamoy- skim konnotowane od których prowizye dochodzą [z lat 1661-1713, pol.]
k. 400-401	Registr legacyi pobożnych, które poupadały i od których prowizya nie dochodzi do kaplice różańcowey w kościele farnym kolegiackim zamoyskim [z lat 1663- 1674, pol.]
k. 403-407v	Inwentarz rzeczy do kaplice różańcowey należących kościoła kolegiaty zamoy- skiej konnotowany in anno 1715 [pol.]
k. 408-408v	Inwentarz papierów kaplicy literackiej w kościele farnym kolegiaty zamoyskiej die 21 augusti anno Domini 1714 wypisany [z lat 1603-1694, pol.]
k. 409-409v	Registr summ legowanych do kaplice literackiej kolegiaty zamoyskiej [pol.]
k. 410-411v	Inwentarz srebra, aparatów y innych rzeczy kaplicy bractwa literatorum Annun- tiationis Beatae Virginis Mariae die 29 maii anno Domini 1714 spisany [pol.]
k. 412-414v	Connotatio summarum tam xenodochiorum quam praepositi noviter fundati a pe- rillustri reverēdissimo domino Laurentio Sikorski decano infulato Zamoscensi, Szczepzesensi Tarnogrodienſi praeposito [z lat 1591-1715]

k. 418-419	dok. 1669 [potwierdzenie praw i przywilejów Akademii Zamojskiej przez króla Michała Korybuta Wiśniowieckiego, trans. Jana III Sobieskiego z 1676, druk. Zamość 1688]
k. 420-422v	dok. 1682 [tzw. ugoda jaworowska, dot. prawa patronatu ordynatów oraz jurysdykcji biskupa chełmskiego nad Akademią Zamojską]
k. 423-425v	Kokenhausen, 23 IX 1601 Król Zygmunt III Waza potwierdza erekcję kolegiaty w Zamościu, dokonaną przez Stanisława Gomolińskiego, biskupa chełmskiego w Zamościu dn. 5 VII 1600, na postawie fundacji Jana Zamoyskiego, kanclerza wielkiego koronnego, dokonanej także 5 VII 1600 [oblata w aktach Trybunału Koronnego w Lublinie, 4 XI 1644, wyd. J.A. Wadowski, <i>dz. cyt.</i> , s. 82-86, na podstawie oblata z 3 XI 1644, zob. k. 332-335v]
k. 427-427 ^a v	Zamość, 5 VII 1600 Biskup Stanisław Gomoliński potwierdza fundację Akademii Zamojskiej dokonaną tego samego dnia przez Jana Zamoyskiego, kanclerza wielkiego koronnego [wyd. J.A. Wadowski, <i>dz. cyt.</i> , s. 76-81; zob. k. 335v-339v]
k. 428 ^a -428 ^c	dok. 1715 [dot. noszenia mantoletów przez członków kapituły]
k. 429-431	Rzym, 5 VI 1617 Papież Paweł V wydaje breve potwierdzające fundację Akademii Zamojskiej, ograniczając jednocześnie prawa biskupa chełmskiej względem niej na korzyść ordynatów zamojskich [trans. Jana Andrzeja Próchnickiego, arcybiskupa lwowskiego, Lwów, 17 V 1619]
k. 435-437v	Puncta reformationis ecclesiae collegiatae Zamoscensis venerabili capitulo, Academiae, seminario, hospitali et aliis piis locis in eodem civitate existentibus relicta a perillustribus et admodum reverendis dominis Iacobo a Rostkow Rostkowski canonico Chełmensi Dubensi Grabovecensi praeposito et Francisco Malinowski I.U.D. canonico Chełmensi Skierbieszowiensi praeposito ex commissione plenaria illustrissimi et reverendissimi domini domini Stanislai a Buzenin Pstrokoński Dei et Apostolicae Sedis gratia episcopi Chełmensis, abbatiae Tinecensis administratoris perpetui anno Domini 1647 die 21 mensis novembris
k. 439-462	Sitaniec
k. 439-440	Sitaniec, 20 VIII 1585 [pomyłka w datacji, powinno być 1485] Jan Sitański, dziedzic Sitańca, uposaża kościół parafialny w tej miejscowości [oblata w Krasnymstawie, 1644]
k. 440v-443	Sitaniec, 7 VIII 1647 Mikołaj Oborski, kanonik krakowski, Andrzej Świnarski, kanonik poznański i Jakub Rostkowski, kanonik chełmski deputowani Trybunału Koronnego, wyznaczają uposażenie parafii w Sitańcu [pol.]
k. 443-444	dok. 1647 [dot. wprowadzenia w posiadanie majątku parafii Sitaniec]
k. 444v-445	dok. 1660 [dot. uposażenia parafii Sitaniec, pol.]
k. 445v	dok. 1699 [dot. poświęcenia kościoła parafialnego w Sitańcu]
k. 454v-457	dok. 1690 [dot. uposażenia parafii Sitaniec]
k. 457v-459v	dok. 1707 [dot. święceń i prowizji wikariusza w parafii Sitaniec]
k. 463-492	Wielącza

k. 467v-468	Wielącza, 13 XII 1552 Andrzej Górka, kasztelan międzyrzecki, dziedzic Szczebrzeszyna zapisuje parafii w Wielączy dziesięcinę z folwarków Złojec, Niedzieliska, Płoskie i Wieprzec oraz starostw Wielącza i Bortatycze [pol.]
k. 468-469	Poznań, 16 VII 1591 Stanisław Górka, wojewoda poznański, dziedzic powiatu szczebrzeskiego nakazuje ludności poddanej folwarków Bortatycze, Wieprzec, Złojec, Niedzieliska i Wielącza wypłacać dziesięciny plebanowi w Wielączy [pol.]
k. 469-470v	dok. 1636, 1641, 1642 [dot. dziesięcin dla parafii w Wielączy, pol.]
k. 471	Szczebrzeszyn, 5 VI 1589 Belina z Niedzielisk i Stanisław Stan z Wielączy oświadczają przed aktami wójtowskimi, że dziesięciny z folwarków Wielącza, Niedzieliska, Płoskie, Bortatycze, Złojec, Wieprzec i Nielisz od dawna są oddawane parafii w Wielączy [pol.]
k. 471-488v	dok. 1653, 1659, 1659, 1680, 1699, 1681, 1686, 1701, 1701, 1699 [dot. uposażenia parafii Wielącza, pol. z wyjątkiem dok. 1680 i 1701]
k. 489v-491	dok. 1641 [dot. odprawiania mszy w kaplicy w Nieliszu, pol.]
k. 491-492	Zamość, 14 VI 1709 Tomasz Józef Zamoyski zapisuje pół łanu gruntu, łąkę oraz sumę 1 tys. złotych na uposażenie bractwa różańcowego oraz promotora przy kościele parafialnym w Wielączy [pol.]
k. 499-505v	m Szczebrzeszyn
k. 502-503v	Szczebrzeszyn, 16 I 1398 Jakub, arcybiskup lwowski, na prośbę Dymitra z Goraja poddaje cały powiat szczebrzeski władzy duchownej arcybiskupów lwowskich oraz reguluje stosunki dziesięcinne [trans. Zygmunta III, Warszawa, 22 VII 1593]
k. 503v-504	dok. 1649 [dot. uposażenia parafii w Szczebrzeszynie, pol.]
k. 506-514	Stary Zamość
k. 507-509	Stary Zamość, 14 VIII 1593 Stanisław Gomoliński, biskup chełmski na prośbę Stanisława Wojciecha ze Skierniewic, plebana oraz kanclerza Jana Zamoyskiego, dziedzica w Starym Zamościu odnawia erekcję kościoła parafialnego w tej wsi
k. 510-514	Stary Zamość, 15 III 1644 Paweł Piasecki, biskup chełmski, eryguje beneficjum prepozyta szpitalnego przy kościele parafialnym w Starym Zamościu na podstawie fundacji ordynata Wacława Zamoyskiego, kasztelana lwowskiego wydanej w Lublinie 2 V 1642 [pol.] i oblatowanej w Trybunale Koronnym 28 VI 1642
k. 517-520v	m Świerże
k. 520v-529v	Uhrusk
k. 520v-527	dok. 1638, 1639, 1656 [pol.], 1654 [pol.], 1668 [pol.], 1707 [dot. uposażenia parafii Uhrusk]
k. 529v-533	m Sawin
k. 529v-535	dok. 1631, 1645 [dot. uposażenia parafii Sawin]
k. 532-533	Chylin, 12 VI 1611 Paweł Chyliński zapisuje w testamencie, ze swoich dóbr dziedzicznych Chylina i Busówna, sumę 100 zł rocznie na uposażenie beneficjum altarzysty w kościele parafialnym w Sawinie [oblata w aktach grodzkich chełmskich, 14 VI 1611, pol.]
k. 535-537v	Czulczyce

k. 537v-553	Kumów [m.in. odpis dekretu reformacyjnego z 19 XII 1637 i opis uposażenia parafii z wizytacji biskupa Żegockiego z 12 I 1672]
k. 538v-540	Kumów, 29 VI 1434 - Jana zw. Biskupcem, biskup chełmski uposaża i eryguje parafię w Kumowie [obłata w aktach grodzkich krasnostawskich, 4 I 1610 i w aktach grodzkich chełmskich, 25 IV 1653]
k. 540-548	dok. 1655 [pol.], 1670, 1676, 1675, 1694, 1699, 1692 [dot. uposażenia parafii Kumów]
k. 551-553	dok. 1645, 1703, 1712 [dot. uposażenia parafii Kumów]
k. 553-557	m Chełm
k. 557-563v	m Pawłów
k. 561v-563	Kumów, 24 VII 1624 Maciej Łubieński, biskup chełmski zatwierdza fundację szpitala w Pawłowie, dokonaną przez Macieja Mogilnickiego, dziedzica w Mogilnicy i Hańsku, dokonaną w Mogilnicy 18 VII 1624 [pol.]
k. 563v-566v	Olchowiec
k. 566v-603	Wereszczyn [przywileje spisane w 1715 roku]
k. 574-576v	Podhajce, 13 IV 1634 Zofia Tyszkiewiczowa, wojewodzina trocka uposaża kościół parafialny w Wereszczynie [obłata w konsystorzu krasnostawskim, 7 VI 1634, pol.]
k. 576v-584	dok. 1658 [pol.], 1666 [pol.], 1662, 1670 [pol.], 1670, 1670 [dot. uposażenia parafii w Wereszczynie]
k. 584-587v	dok. 1650, 1693 [dotyczy uposażenia kapelanii św. Anny w Wereszczynie]
k. 587v-588v	Wereszczyn, 15 VIII 1669 Kazimierz Noczkowski, pleban w Wereszczynie i Szymon Aleksander Mogilnicki, podstarości grodzki horodelski uposażają szpital przy parafii w Wereszczynie
k. 588v-590v	dok. 1669 [dot. uposażenia bractwa różańcowego w Wereszczynie]
k. 590v-599v	dok. 1671 [pol.], 1687, 1692, 1669, 1683 [pol.], 1643, 1647 [pol.], 1653 [dot. uposażenia parafii i szpitala w Wereszczynie]
k. 599v-600v	[odpis dekretu reformacyjnego wizytacji parafii w Wereszczynie z 2 × 1660]
k. 600v-603	dok. 1674, 1685, 1685, 1693 [dot. uposażenia parafii w Wereszczynie]
k. 604-607v	m Pawłów [zob. k. 557-563v]
k. 608-609	Uhrusk [opis wyposażenia ruchomego, pol.]
k. 616-620v	Chełm [dokumenty dotyczące kolegium pijarów]
k. 616-618v	Krasnystaw, 17 VII 1671 [błędnie, powinno być: 1672] Krzysztof Żegocki, biskup chełmski, eryguje kolegium pijarów w Chełmie i inkorporuje doń tamtejszą parafię, związaną z nią prebendę NMP oraz prepozyturę szpitalną w Chełmie
k. 619-620v	dok. 1667, 1673 [dot. uposażenia i erekcji kolegium pijarów w Chełmie]
k. 621^a-621^b	m Zamość [fragment dekretu reformacyjnego, 1715; zob. k. 382v-388v]
k. 622-626v	m Chełm [opis kościoła parafialnego, szpitalnego i kolegium pijarów, 13 VI 1687]
k. 628-648v	Olchowiec

k. 630v-633v	Krasnystaw, 11 VI 1457 Jan Kraska, biskup chełmski, oddziela kościół w Olchowcu od parafii w Łyszczu i eryguje jako samodzielną parafię [trans. Jakuba Buczackiego, biskupa chełmskiego, Sawin, 20 VI 1534; obłata w aktach grodzkich chełmskich, 17 VI 1625]
k. 634-648	dok. 1603, 1483, 1664 [pol.], 1665, 1648, 1695 [pol.], 1696 [pol.] [dot. uposażenia i wyposażenia parafii Olchowiec]
k. 650-658v	m Maciejów [wzmiankowany też kościół szpitalny]
k. 658v-665v	m Ratno
k. 662-665v	dok. 1714 [pol.], 1714 [pol.] [dot. uposażenia parafii w Ratnie]
k. 668-680	m Maciejów
k. 669-678v	dok. 1636 [pol.], 1617 [pol.], 1668 [pol.], 1668 [pol.], 1667 [pol.], 1650 [pol.], 1654 [pol.] [dot. uposażenia parafii w Maciejowie]
k. 678v-680	Maciejów, 8 III 1596 Anna z Wiśniowa Sapieżyna, wojewodzina witebską, staroscina wielicka i suracka odnawia uposażenie parafii w Maciejowie [pol.] [trans. Macieja Łubieńskiego, biskupa chełmskiego, Kumów, 19 V 1627; obłata w aktach biskupa chełmskiego, 19 V 1627]
k. 680-693	m Przewały
k. 680-681	Przewały, 26 XI 1464 Hurko, stolnik chełmski i dziedzic Przewał uposaża kościół parafialny w Przewałach
k. 681-685	dok. 1694 [pol.], 1679 [pol.], 1687 [pol.] [dot. uposażenia parafii w Przewałach]
k. 688-689	Przewały, 26 XI 1464 Hurko, stolnik chełmski i dziedzic Przewał uposaża kościół parafialny w Przewałach [zob. k. 680-681]
k. 693v-695	m Korytnica
k. 695-700	m Dubienka
k. 712-713v	m Opalin
k. 714-715	Radziechów , augustianie eremici
k. 716-756v	m Hrubieszów
k. 717v-719	Lwów, 1 × 1400 Król Władysław Jagiełło uposaża kościół parafialny w mieście Hrubieszowie [wyd. ZDM VI, s. 176-178]
k. 719v-721	Troki, 3 IV 1449 Król Kazimierz Jagiellończyk, na prośbę plebana Jakuba z Szamotuł, potwierdza uposażenie kościoła parafialnego w Hrubieszowie
k. 721-733v	dok. 1643, 1659 [pol.], 1643, 1643, 1643, 1661, 1655, 1655, 1671 [pol.] [dot. uposażenia parafii w Hrubieszowie]
k. 733v-734	Kumów, 29 XI 1629 Remigiusz Koniecpolski, biskup chełmski przyłącza parafię w Czerniczynie do parafii w Hrubieszowie
k. 734-740v	dok. 1603, 1629, 1625, b.r. [dot. uposażenia parafii w Hrubieszowie]
k. 740v-744	Rzym, 15 I 1710 Papież Klemens XI wyraża zgodę na inkorporację parafii w Hrubieszowie do kapituły katedralnej w Krasnymstawie [zob. k. 55-58]

k. 744-746	Krasnystaw, 1 I 1712 Walenty Czulski, wikariusz in spiritualibus i oficjał generalny chełmski, z polecenia papieża Klemensa VII, powiększa uposażenie kapituły katedralnej w Krasnymstawie przez inkorporację parafii w Hrubieszowie oraz określa uposażenie wikariusza wieczystego tej parafii [zob. k. 58-60v]
k. 746-747v	dok. 1713, 1713 [dot. obsady parafii w Hrubieszowie]
k. 758-761v	Trzeszczany
k. 759v-761	dok. 1637 [pol.] [dot. uposażenia parafii w Trzeszczanach]
k. 761v-765v	Moniatycze
k. 763v-765	dok. 1704, 1607 [dot. uposażenia parafii w Moniatyczach]
k. 766-770v	m Horodło
k. 768-769v	dok. 1671, 1704 [pol.] [dot. uposażenia parafii w Horodle]
k. 770v-772	m Hrubieszów , kłs.
k. 772-778	m Kryłów [m.in. prawa i przywileje]
k. 772-773v	Kryłów, 24 × 1638 Mikołaj Ostroróg, podczaszy koronny, odnawia uposażenie parafii w Kryłowie [pol.]
k. 773v-775v	dok. 1686 [pol.], 1689 [pol.], 1690 [pol.], 1691, 1663 [pol.] [dot. uposażenia parafii w Kryłowie]
k. 778-783	Uhrynów
k. 780v-781v	[b.m.r.] Piotr Gołdacz, wojski buski i dziedzic Uhrynowa uposaża kościół parafialny w Uhrynowie [powtórna fundacja, oblata w aktach grodzkich bełskich, 9 × 1591; oblata w aktach ziemskich bełskich, 13 I 1592][pol.]
k. 783v-799v	m Augustów [inaczej Mosty Wielkie, prawa i przywileje]
k. 783v-784v	Kraków, 23 VII 1549 Zygmunt August uposaża kościół parafialny w mieście Augustowie [oblata w aktach grodzkich lwowskich, 1 IX 1694]
k. 784v-793	dok. 1642, 1645, 1645, 1662, 1662, 1662, 1663 [dot. uposażenia parafii w Augustowie i prepozytury szpitalnej w Bełzie]
k. 793-793v	dok. 1610 [dot. stosunków z Żydami w Augustowie]
k. 793v-797v	dok. 1677 [pol.], 1700 [dot. uposażenia parafii w Augustowie]
k. 798-798v	dok. 1714 [pol.] [dot. uposażenia parafii w Augustowie]
k. 800-804v	Oszczów [m.in. prawa i przywileje]
k. 800-802	Oszczów, 5 V 1468 Krystyn z Oszczowa, sędzia ziemski bełski, Jan z Honiatynia, Mikołaj z Oskierczyc, Jan z Horoszczyc i Bielawa z Rulikowa uposażają kościół parafialny w Oszczowie [trans. Marka, kardynała i legata papieskiego, Kraków, 9 VII 1472]
k. 802-803	Bełz, 27 IV 1537 Paweł i Katarzyna Przedborscy uposażają beneficjum altarzysty przy kościele parafialnym w Oszczowie
k. 804v-807	Rzeplin
k. 807v-819v	Żerniki [m.in. prawa i przywileje]

k. 807v-809v	Podhorce, 24 IX 1472 Paweł, biskup chełmski eryguje kościół parafialny w Żernikach i potwierdza w transumpcie dokument fundacyjny Mikołaja Zbrożek z Żernik, wojskiego bełskiego oraz Jakuba z Podlodowa, wojskiego horodelskiego, Podhorce, 24 VIII 1472 [oblata w aktach grodzkich bełskich, 30 IV 1636]
k. 812-814	Podhorce, 24 IX 1472 Paweł, biskup chełmski eryguje kościół parafialny w Żernikach i potwierdza w transumpcie dokument fundacyjny Mikołaja Zbrożek z Żernik, wojskiego bełskiego oraz Jakuba z Podlodowa, wojskiego horodelskiego, Podhorce, 24 VIII 1472 [oblata w aktach grodzkich bełskich, 30 IV 1636, zob. k. 807v-809]
k. 816-819	dok. 1652 [testament Krzysztofa Żulińskiego, pol.], 1645, 1622, 1704, 1699 [dot. uposażenia parafii w Żernikach]
k. 820-853	Ostrów
k. 820-820v	Ostrów, 25 VI 1409 Grzegorz, biskup włodzimierski, eryguje kościół parafialny w Ostrowie ufundowany przez Wiganda, chorążego płockiego, Mikołaja z Cebłowa i Jerzego z Siebieczowa [oblata w aktach ziemskich bełskich, 16 × 1595; wyd. ZDM V, s. 216-218]
k. 822v-849v	dok. 1646 [testament Remigiusza Kaznowskiego, pol.], dok. 1714 [pol.], 1645 [fragm. pol.], 1662, 1666 [pol.], 1679, 1710 [pol.], 1712 [pol.], 1644, 1646, 1663, 1675, 1681, 1686 [pol.], 1686 [pol.], 1612, 1644, 1652 [pol.] 1644 [dot. uposażenia parafii w Ostrowie], b.r. [testament Jana Czajkowskiego, plebana w Ostrowie, pol.], 1656, 1665, 1668, 1646 [fragm. pol.], 1646, 1637, b.r. [pol.], 1675 [dot. uposażenia parafii w Ostrowie], 1624 [testament Konstancji Jezierskiej, pol.], 1644 [dot. uposażenia parafii w Ostrowie], 1651 [testament Melchiora Popławskiego, pol.], 1661 [pol.] [dot. uposażenia parafii w Ostrowie], 1656 [testament Andrzeja Suchodolskiego, pol.], 1664, 1657, 1671 [dot. uposażenia parafii w Ostrowie], 1676 [testament Stefana Stępkowskiego, pol.] 1688 [dot. uposażenia parafii w Ostrowie]
k. 850-850v	Ostrów, 19 IV 1484 Marcin z Ostrowa, podkomorzy bełski, uposaża beneficjum altarzysty przy kościele parafialnym w Ostrowie [oblata w aktach ziemskich bełskich, 28 VI 1627]
k. 851v-853	dok. 1663 [tekst wizytacji kościoła w Ostrowie przeprowadzonej przez Walentego Turobojskiego, archidiacona chełmskiego]
k. 856-863	m Sokal
k. 863-865v	m Sokal , brygidki
k. 865v-874v	Tartaków
k. 868v-872	Kumów, 20 XII 1606 Jerzy Zamoyski, biskup chełmski, odnawia erekcję parafii w Tartakowie i potwierdza w transumpcie dokument fundacyjny Katarzyny i Adama Trzecińskich, Tartaków, 22 XI 1605 [oblata w aktach ziemskich bełskich, 12 I 1609]
k. 872-873v	Krasnystaw, 19 V 1668 Kazimierz Czermiński, dziedzic w Tartakowie uposaża altrzystę przy kościele parafialnym w Tartakowie
k. 874v-878v	m Stojanów
k. 878v-881v	Stanin
k. 882-893	m Dobrotwór [m.in. prawa i przywileje]

k. 882-891	dok. 1641 [tzw. nowa fundacja], 1600, 1612, 1626, 1644, 1645 [dot. uposażenia parafii w Dobrotworze]
k. 893-899v	Ostrów
k. 899v-932	m Waręż [m.in. prawa i przywileje]
k. 899v-901	[b.m.r.] Jakub Buczacki, biskup chełmski eryguje [powtórna erekcja] kościół parafialny w Warężu oraz potwierdza w transumpcie dokument fundacyjny Krystiana z Oszczowa wydany 20 IV 1528
k. 901-901v	Waręż, 26 IX 1663 Tomasz Leżeński, biskup chełmski inkorporuje parafię w Chochłowie, upadłą w czasie reformacji, do parafii w Warężu
k. 901v-914v	dok. 1653, 1671, 1671, 1672 [pol.], 1672 [dot. uposażenia parafii w Warężu], 1670 [testament ks. Kazimierza Kożuchowskiego, pol.], 1666, 1694, 1698 [pol.], 1698 [dot. uposażenia parafii w Warężu], 1704 [dot. przeniesienia siedziby parafii]
k. 915v-917	Skierbieszów, 9 VI 1704 Biskup Mikołaj Wyżycki eryguje beneficjum prepozyta szpitalnego z obowiązkami promotora bractwa różańcowego przy parafii w Warężu na podstawie fundacji Błażeja Pampeckiego miejscowego plebana
k. 917-922	dok. 1705, 1711, 1712, 1713 [pol.] [dot. bractwa różańcowego i uposażenia parafii Waręż]
k. 922v-924	Waręż, 6 XI 1714 Krzysztof Szembek, biskup chełmski eryguje beneficjum kaznodziei przy parafii w Warężu na podstawie fundacji Dominika Pampeckiego z 1711 roku
k. 924v-925v	dok. b.m.r. [dot. szpitala w Warężu]
k. 929-932	dok. 1698 [pol.], 1670 [pol.], 1680 [pol.], 1680 [pol.], b.m.r. [pol.], 1691 [pol.] [dot. uposażenia parafii w Warężu]
k. 933-947v	Dub
k. 933v-936	Skierbieszów, 21 V 1544 Biskup chełmski Jan Dziaduski eryguje parafię w Dubie na podstawie fundacji Dobrogosta Dubieńskiego vel Drohiczynskiego [oblata w aktach grodzkich bełskich, 1638]
k. 936-937	dok. 1638 [dot. bractwa różańcowego]
k. 937-940	Dub, 20 IV 1638 Aleksander Myszkowski, starosta tyszowiecki odnawia i powiększa uposażenie kościoła parafialnego w Dubie
k. 940-942	dok. 1643 [dot. uposażenia parafii]
k. 948-957	m Grabowiec
k. 948-950v	Chełm, 3 VIII 1431 Jan, biskup chełmski potwierdza w transumpcie fundację kościoła parafialnego w Grabowcu dokonaną przez ks. Siemowita księcia płockiego i bełskiego, Bełz, 2 II 1394 [wyd. ZDM IV, s. 324-326]
k. 958-972	m Sokal [prawa i przywileje]
k. 958-960	Połock, 24 VIII 1517 Zygmunt Stary potwierdza zamianę dóbr między Janem Dobraczyńskim, plebanem w Sokalu a Jerzym Krupskim, kasztelanem lwowskim [trans. Zygmunta III, Warszawa, 11 VI 1627, trans. Jana Kazimierza, Lwów, 12 × 1662]

k. 960-972	dok. 1627, 1661, 1676, 1670, 1641, 1644, 1656, 1660, 1668, 1682, 1659, 1662 [dot. uposażenia parafii Sokal], 1660 [wyciąg z testamentu Jana Kłopotowskiego, rotmistrza królewskiego, pol.], 1667 [wyciąg z testamentu Franciszka Kochanowskiego, pol.]
k. 972v	m Sokal , brygidki
k. 972v	Nomina et cognomina sanctimonialium conventus Sokaliensis ordinis sanctae Brigittae sub tempus visitationis personalis eiusdem conventus per ipsummet illustrissimum et reverendissimum dominum Christophorum Szembek episcopum Chelmsensem [list zakonnic klasztoru brygidek w Sokalu]
k. 974-978	dok. 1664 [testament Jana Chmieleckiego, kanonika katedralnego chełmskiego i proboszcza w Sokalu, pol.]
k. 980-981v	dok. 1667 [testament Franciszka Kochanowskiego, pol.]
k. 982-988	Płonka
k. 982-984v	Skierbieszów, 1 XII 1525 Biskup Jakub Buczacki inkorporuje do kolegium wikariuszy katedralnych parafie Krasnystaw i Płonka w diecezji chełmskiej oraz parafię Parczew w diecezji krakowskiej [trans. Zygmunta I, Kraków, 26 I 1527, zob. k. 75-78v]
k. 984v-985V	dok. 1714 [pol.] [dot. uposażenia parafii w Płonce]
k. 988v-1007v	Chłaniów [m.in. inwentarz plebanii z 1701 r., inwentarz i dekret reformacyjny z 1715 r.]
k. 1003v-1006	Szczebrzeszyn, 22 IX 1419 Jan, biskup chełmski, eryguje kościół parafialny w Chłaniowie na podstawie fundacji dziedziców Goworki, Manczyny i Mikołaja [oblata w aktach ziemskich krasnostawskich, 1 II 1599; wyd. ZDM V, s. 223-225]
k. 1006-1010v	dok. 1710 [dot. uposażenia parafii w Chłaniowie]
k. 998-1002v	Mokre Lipie

Archiwum Archidiecezjalne w Lublinie Rep60 A153 - ABMK 2370

I. Actorum visitationis generalis omnium totius dioecesis Chelmsensis ecclesiarum, quam illustrissimus et reverendissimus dominus dominus Christophorus Ioannes in Słupow Szembek episcopus Chelmsensis, praepositus generalis Miechoviensis in persona propria perfecit. Volumen 2. in quo privilegia ac iura praecipua et principaliora singularum ecclesiarum ex suis originalibus et authenticis descripta, tum status modernus et inventaria post factam prius omnium ac singulorum revisionem et verificationem, decretaque reformationis pro qualibet ecclesia lata et publicata et nonnulla alia ad dioecesim ecclesiam cathedralem et alias spectantia continentur ad laudem Dei Omnipotentis et futuram ecclesiarum utilitatem opera, studio et cura perillustris et admodum reverendi domini Michaelis in Piechowice Piechowski iuris utriusque licentiati ecclesiarum cathedralis Chelmsensis canonici et collegiatae insignis Visliciensis praepositi, Scarbimiriensis canonici et causarum curiae episcopalis Chelmsensis auditoris generalis et iudicis consummatum in fine anni Domini 1718.

II. Wizytacja zewnętrzna. Czystopis.

Format: 33,5 × 21,5 cm

k. 629 + knlb: 1-8 (na początku księgi), 18^a-18^b, 26^a, 35^a, 67^a-67^b, 86^a, 95^a-95^r (wklejone druki), 234^a, 236^a, 452^a-452^b (w części o powtórnej foliacji), 511^a-511^f, 514^a-514^d, 515^a-515ⁿ, 533^a-533^g, 539^a-539^h, 608^a, 619^a, 629^a-629^d; brak k. 22, 238-239, 459^a-460^a, 475^a, 521; k. niezapisane: knlb. 2-4, 28, 35^a, 69, 154-155, 202, 237, 272-274, 475, 474^a, 514^e-514^f, 515^o, 522, 534, 549, 629v-629^dv; podwójna foliacja kart: 449-478v.

knlb. 1	[tytuł: Księga V. Visitationes anno 1675]
knlb. 4v	[spis treści księgi]
knlb. 5	[strona tytułowa]
knlb. 6-8v	[spis treści księgi]
k. 1-2	dok. 1713, 1713 [brawe apostolskie do kleru diecezji chełmskiej]
k. 3-22v	dok. 1713, 1713 [pol.], 1715 [pol.], 1715 [pol.], 1715, 1715, 1715 [pol.], 1716, 1717, 1717, 1717, 1717, 1717, 1718, 1718 [pol.], 1718, 1718, 1718, 1719 [pol.] [obwieszczenia i zarządzenia «processus» biskupa chełmskiego Krzysztofa Szembeka]
k. 23-41v	m Krasnystaw
k. 23-26v	dok. 1717, 1718, 1718 [dot. relacji o stanie diecezji chełmskiej z 1717 r.]
k. 27-27v	[powinności miasteczka Pawłowa]
k. 29-31	[spis wyposażenia ruchomego katedry w Krasnymstawie, pol.]
k. 32-33	[dekret reformacyjny z wizytacji biskupa Łubieńskiego, I połowa XVII wieku, dot. kolegium wikariuszy katedralnych]
k. 34-36	dok. 1673, 1679, 1690 [dot. instytucji dla Jana Ochowicza, na wikarię katedralną, prebendę św. Anny w Krasnymstawie i kanonię honorową]
k. 37-38	[opis kolegium wikariuszy katedralnych]
k. 39-40	Kumów, 5 × 1663 Tomasz Leżeński, biskup chełmski, eryguje beneficjum kapelana św. Anny w kościele katedralnym w Krasnymstawie i potwierdza w transumpcie dokument fundacyjny Mikołaja Świrskiego, Krasnystaw, 30 I 1649 [zob. AKL. Rep 60 A152, k. 163-165]
k. 41-41v	[opis kaplicy św. Anny]
k. 42-67v	m Grabowiec [m.in. prawa i przywileje]
k. 42-45v	Chełm, 3 VIII 1431 Jan, biskup chełmski potwierdza w transumpcie fundację kościoła parafialnego w Grabowcu dokonaną przez ks. Siemowita księcia płockiego i bełskiego, Bełz, 2 II 1394 [wyd. ZDM IV, s. 274-277; ZDM V, s. 324-326, zob. AKL. Rep60 A152, k. 948-950v]
k. 45v-46v	Krasnystaw, 21 I 1557 Jakub Uchański, biskup chełmski zezwala plebanom grabowieckim na spuszczenie wody ze swojego stawu w Cieszynie przez cztery tygodnie w roku

k. 47v-48v	Warszawa, 26 II 1622 Zygmunt III powiększa uposażenie kapituły katedralnej w Krasnymstawie przez inkorporację parafii w Grabowcu wraz z jej uposażeniem [wyd. B. Szady, <i>dz. cyt.</i> , s. 140-142; oblata w Krasnymstawie 7 VI 1634; zob. AKL. Rep60 A152, k. 50v-51v]
k. 48v-51v	Krasnymstaw, 24 V 1627 Maciej Łubieński, biskup chełmski potwierdza inkorporację parafii w Grabowcu do kapituły katedralnej w Krasnymstawie oraz określa obowiązki i uposażenie kapituły i komendariusza [wyd. B. Szady, <i>dz. cyt.</i> , s. 142-145; oblata w Krasnymstawie 7 VI 1634; zob. AKL. Rep60 A152, k. 52-54]
k. 51v-54	dok. 1626, 1715 [dot. obsady parafii w Grabowcu]
k. 67v-68v	m Tyszowce [dekret reformacyjny]
k. 67 ^a -67 ^a v	Bończa
k. 67 ^a v-67 ^b	Gorzaków
k. 67 ^b -67 ^b v	Surhów
k. 70-85v	m Grabowiec
k. 70-85v	dok. 1716 [pol.], 1716 [pol.], 1716 [pol.] [dot. stanu kościoła w Grabowcu, opis szkód dokonanych przez wojska saskie w czasie konfederacji tarnogrodzkiej, pol.]
k. 86-90v	m Mosty
k. 86-90v	dok. 1716, 1716 [pol.] [w sprawie morderstwa plebana w Mostach w czasie konfederacji tarnogrodzkiej]
k. 91-95	dok. 1716, 1716, 1716 [dot. konfederacji tarnogrodzkiej i szkód w Grabowcu i Mostach]
k. 95 ^a -95 ^r v	Relatio coronationis Thaumaturgae Claro-Montanae in Regno Poloniae [druk. łac., w części po włosku]
k. 96-107v	Woźuczyn
k. 96-98	Kumów, 18 VIII 1595 Stanisław Gomoliński, biskup chełmski, potwierdza w transumpcie odnowienie fundacji parafii w Woźuczynie dokonane przez Jakuba Woźuczynskiego, wojskiego bełskiego, Woźuczyn, 19 VII 1595 r. [oblata w aktach ziemskich grabowieckich, 30 × 1595]
k. 98v-100	dok. 1636, 1691 [pol.] [dot. uposażenia parafii w Woźuczynie]
k. 107v-117v	Dzierążnia
k. 110-111v	Dzierążnia, 30 III 1537 Stanisław, Tyburcjusz i Maciej Dzierążyńscy uposażają parafię w Dzierążni
k. 111v	Sawin, 7 IV 1537 Jakub Buczacki, biskup chełmski potwierdza fundację parafii w Dzierążni dokonaną przez Stanisława, Tyburcjusza i Macieja Dzierążyńskich
k. 112-113v	dok. 1671, 1675 [pol.] [dot. uposażenia parafii w Dzierążni]
k. 118-139v	m Rachanie
k. 119-128	dok. 1694, 1700, 1614 [pol.], 1644 [pol.], 1704, 1604, 1663, 1701 [pol.], 1702 [pol.], 1702, 1702 [pol.] [dot. uposażenia i wyposażenia parafii Rachanie]
k. 129-130	dok. 1692 [pol.], 1695 [pol.], 1690, 1705 [pol.], 1691 [dot. uposażenia i wyposażenia parafii Rachanie]
k. 140-153v	Nabróż

k. 140-141	Nabroź, 15 XI 1411 Jan Sąpnik wraz z żoną swą Agnieszką uposażają kościół parafialny we wsi Nabroź [oblata w aktach ziemskich bełskich, 8 I 1596; wyd. ZDM V, s. 121-123]
k. 141-141v	Nabroź, 19 XII 1470 Paweł z Grabowa, biskup chełmski na prośbę Macieja, plebana w Nabrożu potwierdza fundację kościoła parafialnego w Nabrożu
k. 147-151	dok. 1711 [pol.], 1711, 1717 [dot. uposażenia wikariusza parafii w Nabrożu]
k. 152v-153v	dok. 1630, 1717 [dot. uposażenia parafii w Nabrożu]
k. 155v-183v	Gródek
k. 156-157	Gródek, 24 II 1409 Wołczko z Gródka, Wojciech ze Szlatyna, Stefan z Wereszczycy, Stanisław z Typina i Mikołaj z Podhorzec uposażają kościół parafialny w Gródku [wyd. ZDM V, s. 92-94; oblata w aktach biskupa chełmskiego, 28 × 1614]
k. 157-158	Chełm, 13 VI 1420 Jan biskup chełmski eryguje kościół parafialny w Gródku potwierdzając nadania fundatorów Wołczka z Gródka, Wojciecha ze Szlatyna, Stefana z Wereszczycy, Stanisława z Typina i Mikołaja z Podhorzec [wyd. ZDM II, s. 87-89; oblata w aktach biskupa chełmskiego, 28 × 1614]
k. 158-158v	Bełz, 12 I 1540 Jan i Mikołaj Russianowie, dziedzice w Gródku, nadają kościołowi parafialnemu w Gródku staw zwany Jeżówka
k. 158-177	dok. 1644 [pol.], 1689, 1689, 1690, 1602, 1693 [pol.], 1699, 1700, 1693 [pol.], 1693 [pol.], 1603, 1604, 1710 [pol.], 1711 [pol.], 1694 [pol.], 1636, 1712, 1650, 1671 [pol. testament Anety Rudowskiej], 1691, 1690 [dot. uposażenia parafii w Gródku]
k. 184-191v	m Bełz
k. 189-190	Bełz, 6 II 1593 Zeznanie szlachty i mieszczan bełskich w sprawie historii i majątku kościoła parafialnego w Bełzie
k. 190v-191v	dok. 1713 [dot. uposażenia parafii w Bełzie]
k. 193v-194	Chodywańce [dekret reformacyjny]
k. 194-196v	m Łaszczówka
k. 197-216	m Bełz , kłs.
k. 200-201v	Warszawa, 8 VII 1619 Zygmunt III Waza potwierdza w transumpcie odnowienie fundacji prepozytury szpitalnej w Bełzie dokonane przez Jerzego Zamoyskiego, biskupa chełmskiego, Skierbieszów, 17 V 1619 [oblata w aktach ziemskich bełskich, 13 I 1620]
k. 203-205	dok. 1623 [dot. fundacji prebendy altarzysty w kościele szpitalnym w Bełzie]
k. 205v-207	dok. 1708 [pol.], 1711, [dot. uposażenia prepozytury szpitalnej w Bełzie]
k. 208-208v	dok. 1626 [dot. bractwa Męki Pańskiej w kościele szpitalnym w Bełzie]
k. 209-210v	dok. 1634, 1634 [dot. uposażenia kantora i organisty przy parafii i prepozyturze szpitalnej w Bełzie]
k. 210v-215	dok. 1697, 1650, 1632, 1639, 1602, 1623, 1707 [pol.], 1711 [pol.] [dot. uposażenia prepozytury i altarii w kościele szpitalnym w Bełzie]
k. 217-227v	Trzeszczany [m.in. fragmenty wizytacji z 1603, 1635 i 1672 r.]
k. 218-227v	dok. 1608, 1612, 1637 [pol.], 1664, 1665, 1703, 1706, b.d [pol.] [dot. uposażenia parafii w Trzeszczanach]

k. 228-234v	m Skierbieszów
k. 234-234v	Skierbieszów, 20 VIII 1579 Adam Pilchowski, biskup chełmski przyznaje cerkwi greckiej w Skierbieszowie osep z dwóch łańców w Skierbieszowie
k. 235-236	m Grabowiec
k. 235-236	dok. 1715 [dot. wyposażenia i uposażenia parafii w Grabowcu]
k. 238-238v	m Orchów
k. 239-271	Sosnowica
k. 246-248	Sosnowica, 16 III 1678 Wojciech Rostkowski pleban w Kumowie i Kazimierz Blinowski pleban w Olchowcu z polecenia biskupa chełmskiego opisują stan kościoła i majątku fundacyjnego parafii w Sosnowicy [„Commissio pro fundatione”].
k. 248-253	Skierbieszów, 31 I 1685 Stanisław Święcicki, biskup chełmski eryguje parafię w Sosnowicy i potwierdza w transumpcie dokument fundacyjny Katarzyny z Zamiechowa Sosnowskiej, Krasnystaw, 19 IV 1678
k. 253-270v	dok. 1696, 1715 [pol.], 1715, 1687, 1686 [pol.], 1682, 1685 [pol.], 1687 [pol.], 1688 [pol.], 1691, 1681, 1687, 1688 [pol.], 1685, 1685 [pol.], 1693 [pol.], 1687 [pol.], 1685 [pol.], 1685 [pol.], 1708 [pol.], 1714 [pol.], 1715 [pol.], 1713 [dot. fundacji i uposażenia parafii w Sosnowicy]
k. 275-317	m Potylicz
k. 275-281v	Bełz, 4 VI 1423 Siemowit książę Mazowsza uposaża kościół parafialny w mieście Potyliczu [oblata w aktach oficjała chełmskiego 15 III 1574; oblata w konsystorzu lwowskim 20 III 1600; trans. Zygmunta III, Warszawa, 15 IV 1600; potw. przez Pawła biskupa chełmskiego, Potylicz, 28 I 1499 [datacja wątpliwa]; potw. przez Piotra Twardochleba burmistrza oraz rajców Potylicza, Potylicz, 15 VIII 1550]
k. 281v-295	dok. 1600, 1600, 1600 [pol.], 1614, 1615, 1615 [pol.], 1616, 1614, 1617, 1618, 1619, 1614, 1622 [pol.], [dot. uposażenia parafii w Potyliczu]
k. 295-298	Kumów, 10 III 1629 Remigiusz Koniecpolski, biskup chełmski, podnosi parafię w Potyliczu do rangi prepozytury
k. 298-299	Warszawa, 20 IV 1629 Zygmunt III Waza, król i patron parafii w Potyliczu, potwierdza przekształcenie tej parafii w prepozyturę
k. 299-307v	dok. 1628 [testament Jana Lachowicza], 1627 [dot. uposażenia parafii w Potyliczu]
k. 317v-323	m Rawa
k. 317v-318	dok. 1629, 1655 [dot. uposażenia parafii w Rawie]
k. 319-320v	dok. 1708, 1686 [pol.], 1705 [pol.], 1691 [pol.] [dot. uposażenia i wyposażenia parafii w Rawie oraz bractwa różańcowego]
k. 321-321v	dok. 1717 [interdykt dot. kaplicy w Horyńcu]
k. 324-336v	m Magierów
k. 326-327v	Magierów, 25 VIII 1595 Jan Bełżecki, dziedzic Magierowa funduje parafię w swoim mieście [oblata w aktach grodzkich bełskich, 30 VI 1597]

k. 327v-329	dok. 1649, 1641, 1650, 1699 [pol., zapisy testamentowe Anny z Niszczyckich Bełżeckiej, Zofii z Bełżeckich i Stanisława Głogowskich] oraz Kazimierza Głogowskiego]
k. 329v-334	dok. 1637, 1637, 1717 [pol.], 1717 [pol.], 1715 [pol.] [dot. uposażenia i inwentarza parafii w Magierowie]
k. 334v-335	Ruda Magierowska, 22 III 1696 Samuel z Głogowca Głogowski, cześnik nowogródzki, uposaża prebendę altarysty przy kościele parafialnym w Magierowie
k. 336v-338v	m Potylicz [dekret reformacyjny, zob. k. 314-317]
k. 339-350v	m Uhnów
k. 340v-341v	Sącz, 5 IX 1474 Marek, legat apostolski, potwierdza w transumpcie dokument fundacyjny parafii w Uhnowie wystawiony przez Zygmunta Radzanowskiego, wojewodę bełskiego (Uhnów, 7 I 1470)
k. 342-342v	Rzeczki, 13 × 1595 Wawrzyniec z Trzciany Trzciniński, kasztelan lubaczowski powiększa uposażenie parafii w Uhnowie [pol., oblata w konsystorzu lwowskim 17 × 1597]
k. 342v-345v	dok. 1601, 1698, 1668, 1706 [pol.], 1712 [pol.], 1714 [dot. uposażenia parafii w Uhnowie]
k. 345v-346v	Bełz, 18 V 1697 Marianna Zaborowska, wdowa po Krzysztofie Dunin, kasztelanie lubaczowskim uposaża beneficjum dla promotora bractwa różańcowego przy parafii w Uhnowie [potw. przez Konstantego Czulskiego, oficjała chełmskiego, Krasnystaw, 17 VI 1697]
k. 347-349	dok. 1666, 1696, 1704, 1697 [pol.], 1699 [dot. Bractwa różańcowego i szpitala w Uhnowie]
k. 351-429	m Tomaszów [k. 371v-429 dot. bractwa różańcowego]
k. 355v-359v	Kumów, 7 V 1627 Maciej Łubieński, biskup chełmski potwierdza w transumpcie dokument fundacyjny parafii w Tomaszowie wystawiony przez ordynata Tomasza Zamoyskiego, wojewodę kijowskiego (Zamość, 20 IV 1627)
k. 360-367v	dok. 1666, 1686 [pol.], 1686, 1639 [pol.], 1639 [pol.], 1667 [dot. uposażenia parafii w Tomaszowie]
k. 371v-372v	dok. 1717 [dot. uposażenia bractwa różańcowego w Tomaszowie]
k. 373-377	Skierbieszów, 13 XI 1699 Mikołaj Michał Wyżycki, biskup chełmski eryguje bractwo różańcowe oraz beneficjum promotora przy parafii w Tomaszowie na podstawie fundacji mieszczan tomaszowskich
k. 377v-408v	dok. 1703, 1648 [testament Jana Filewicza, pol.], 1649 [testament Jana Postrzegacza, pol.], 1672 [testament Reginy Wawrzyńcowej Poniatowczykowej, pol.], 1700 pol.], 1699 [pol.], 1609 [data wątpliwa, testament Macieja Kawy, pol.], 1690 [pol.], 1699, 1695 [pol.], 1700 [pol.], 1690, b.d. [testament Jana Kubicza, pol.], 1670, 1690 [pol.], 1691 [pol.], 1664 [pol.], 1667 [pol.], 1690, 1651 [testament Jana Podobieńczyka i jego żony, pol.], 1654 [testament Jędrzeja Wieteszki, pol.], 1649 [testament Stanisława Guńczyka, pol.], 1633 [?] [pol.], 1661 [pol.], 1664 [pol.], 1699 [pol.], 1653 [pol.], 1651 [pol.], 1661 [pol.], 1663 [pol.]

k. 417v-424	dok. 1650 [pol.], 1708 [pol.], 1711 [pol.], 1688, 1673 [pol.], 1681 [pol.], 1694 [pol.], 1713 [pol.] [dot. bractwa różańcowego w Tomaszowie]
k. 430-471	m Tomaszów „na Piaskach” , fil.
k. 431v-437	Lublin, 19 V 1684 Stanisław Jacek Święcicki eryguje oraz potwierdza w transumpcie fundację promotorii bractwa szkaplerznego dokonaną przez Jana Kazimierza Brodeckiego wraz z żoną Anną z Zawadzkich (Bełz, 8 IV 1684)
k. 437v-447v	dok. 1684, 1696, 1711 [pol.], 1713 [pol.], 1711 [pol.], 1709 [pol.], 1712 [pol.], 1712 [pol.] [dot. uposażenia kościoła „na Piaskach” i miejscowego bractwa szkaplerznego]
k. 447v-448v	Żerniki, 1 VI 1709 Wojciech Antoni Wysocki, pleban żernicki uposaża altarię św. Wojciecha przy kościele „na Piaskach”
k. 448v-457	dok. 1709 [pol.], 1709 [pol.], 1709, 1709, 1709 [pol.], 1712 [pol.] [dot. uposażenia altarii św. Wojciecha przy kościele „na Piaskach”]
k. 457-460v	Krasnystaw, 26 VI 1709 Walenty Konstanty Czulski, oficjał chełmski eryguje oraz potwierdza w transumpcie fundację altarii przy kościele „na Piaskach” dokonaną przez Antoniego Wysockiego, plebana żernickiego (Żerniki, 1 VI 1709)
k. 472-458 ^a	Narol, m Florianów , fil.
k. 476-477	dok. 1708 [testament k. Wojciecha Antoniego Wielońskiego]
k. 452 ^a	dok. 1717 [dot. uposażenia parafii w Narolu, pol.]
k. 461 ^a -469 ^a v	m Lipsko
k. 461 ^a -462 ^a v	Lipsko, 22 IV 1625 Andrzej Lipski, biskup wrocławski i właściciel Lipska uposaża kościół parafialny w swoim mieście [oblata w aktach ziemskich bełskich, 1 VII 1630]
k. 470 ^a -473 ^a	m Płazów
k. 476 ^a -479	m Krasnobród [parafia zakonna, dominikanie]
k. 476 ^a v-477 ^a	dok. 1699 [dot. poświęcenia kościoła], 1679 [dot. powierzenia zakonnikom duszpasterstwa parafialnego], 1673 [dot. przekazania zboru luterańskiego w ręce dominikanów, pol.]
k. 480-488v	m Turobin
k. 485-488v	Czerwiec , fil. [opis w ramach parafii w Turobinie]
k. 486-488v	m Turobin , kłś. [opis uposażenia w ramach parafii w Turobinie]
k. 489-497v	Żółkiew
k. 489-490	Krasnystaw, 31 XII 1622 Maciej Łubieński biskup chełmski potwierdza w transumpcie odnowienie fundacji parafii w Żółkiewce dokonane przez Jana, Adama, Łukasza, Idziego, Jana, Mikołaja, Marka Żółkiewskich, dziedziców w Żółkwi (Żółkiew, 4 VIII 1609) [oblata w aktach ziemskich krasnostawskich, 22 V 1623, 31 I 1628]
k. 490-491v	dok. 1680 [dot. uposażenia kaplicy i szpitala w Żółkwi]
k. 493-494	dok. 1716 [testament Jana Fałęckiego, stolnika nowogrodzkiego, pol.]
k. 498-499	m Bilgoraj
k. 499	dok. 1717 [dot. obsady parafii w Bilgoraju]
k. 500-513	m Luboml

k. 501v-502v	Krasnystaw, 21 VIII 1414 r. Król Władysław Jagiełło pomnaża uposażenie kościoła parafialnego w nowo założonym mieście Luboml, dokonane przed dwoma laty przez Hanka z Sandomierza, wójta lubomelskiego i sekretarza królewskiego [falsyfikat, zob. ZDM VI, s. 384-385]
k. 502v-503	Warszawa, 20 VIII 1599 Król Zygmunt III Waza zapisuje 22 półwłóczki roli dla parafii w Lubomlu oraz szpitali łacińskiego oraz rusińskiego w tym mieście
k. 503v-504	dok. 1711 [dot. uposażenia parafii w Lubomlu]
k. 506v-507	dok. 1677 [dot. uposażenia parafii w Lubomlu, pol.]
k. 508v-509	dok. 1696 [dot. uposażenia promotorii bractwa w Lubomlu, pol.]
k. 511 ^a -511 ^e v	m Gorzków
k. 511 ^f -511 ^f v	Surhów [fragment wizytacji z 1711 r.]
k. 514-514 ^d	Moniatycze [inwentarz sprzętów]
k. 515-516	Rzeplin
k. 515-515 ^m v	Bełz, 7 I 1613 Andrzej Lipski, scholastyk krakowski i plocki, kustosz gnieźnieński oraz pleban i dziedzic w Rzeplinie potwierdza przed aktami ziemskimi bełskimi doposażenie parafii w Rzeplinie oraz fundację nowej prebendy przy tej parafii
k. 518	m Ratno [kontrola realizacji dekretów reformacyjnych]
k. 518	m Przewały [j.w.]
k. 518-518v	m Korytnica [j.w.]
k. 518v-519	m Dubienka [j.w.]
k. 519v	m Opalin [j.w.]
k. 519v	m Luboml [j.w.]
k. 519v-520	m Maciejów [j.w.]
k. 523-524	dok. 1673 [dot. kościołów w dekanacie Luboml, kongregacja dekanalna]
k. 525-528	Krasnystaw, 17 VII 1671 [błędnie, powinno być: 1672] Krzysztof Żegocki, biskup chełmski, eryguje kolegium pijarów w Chełmie i inkorporuje doń tamtejszą parafię, związaną z nią prebendę NMP oraz prepozyturę szpitalną w Chełmie [zob. wyżej AKL. Rep60 A153, k. 616-618v]
k. 528v-534	dok. 1667, 1673, 1672, 1718, 1718 [pol.] [dot. uposażenia i erekcji kolegium pijarów w Chełmie]
k. 535-548v	Łabunie
k. 535-537	Łabunie, 8 × 1435 Jan, biskup chełmski eryguje kościół parafialny w Łabuniach potwierdzając nadanie 2 łanów, 3 dworzyszcz, karczmy, łąki, dziesięcin i mesznego przez fundatorów Adama z Łabuń, Wawrzyńca z Komorowa i Erharda z Wierzby [potw. przez Pawła Grabowskiego, biskupa chełmskiego, Łabunie, 4 II 1469; oblata w aktach ziemskich grabowieckich, 5 XI 1612; wyd. ZDM II, s. 210-212]
k. 537-541	dok. 1640 [pol.], 1670 [dot. uposażenia parafii w Łabuniach]
k. 541-542	dek. ref. z 23 XI 1700
k. 542-543v	dok. 1711 [dot. uposażenia parafii w Łabuniach]
k. 550-565v	m Tyszowce

k. 550v-551v	Niepołomice, 2 VIII 1549 Zygmunt August wyznacza komisję dla wyznaczenia uposażenia parafii w Tyszowcach [trans. Tyszowce, 24 III 1550; oblata w aktach ziemskich bełskich, 13 I 1620]
k. 554v-555	Sokal, 10 III 1550 Prokop Żółkiewski, kanonik chełmski i inni członkowie komisji wyznaczonej do sprawy uposażenia parafii w Tyszowcach odsyłają do akceptacji królewskiej postanowienie komisji i pozostawiają do rozstrzygnięcia królewskiego sprawę spornego półłanka gruntu, 6 jazów i 3 łąk [trans. Tyszowce, 24 III 1550; oblata w aktach ziemskich bełskich, 13 I 1620]
k. 555-556v	Parczew, 7 VIII 1564 Zygmunt August, na prośbę plebana Stanisława, odnawia uposażenie parafii w Tyszowcach
k. 556v-557	dok. 1701 [pol.] [dot. uposażenia parafii w Tyszowcach]
k. 566-606v	Synodus dioecisana Chełmensis ab illustrissimo et reverendissimo domino Christophoro Ioanne in Słupow Szembek Dei et Apostolicae Sedis gratia episcopo Chełmensi praeposito generali Miechoviensi Crasnostaviae in ecclesia cathedrali praesente universo dioecesis clero celebrata die decima octava mensis iulii et aliis duobus sequentibus diebus anno Domini 1717 [wyd. J. Sawicki, <i>Concilia Poloniae. Źródła i studia krytyczne</i> , t. 9: <i>Synody diecezji chełmskiej obrządku łacińskiego XVI-XVIII w. i ich statuty</i> , Lublin 1957, s. 214-291.
k. 607v	Epistola pastoralis ad parochos provinciae Gnesnensis Bernardus Miseratione Divina tituli sancti Ioannis ante etc. [sam nagłówek, bez treści]
k. 608-627v	Cornucopiae infulae Chełmensis usque ad quartum a fundato episcopatu Chełmensi saeculum oclludum [zawiera biogramy biskupów chełmskich]
k. 628-629	[list okolicznościowy biskupa Krzysztofa Jana Szembeka z okazji koronacji obrazu Matki Boskiej Częstochowskiej, 25 VII 1718]

**DIE VISITATIONEN DER DIÖZESE CULM (CHELMNO) – DIE VISITATION
VON BISCHOF JAN SZEMBEK (1714-1718)**

Zusammenfassung

Das präsentierte Repertorium umfasst die Protokolle der in den Jahren 1714-1718 von Bischof Krzysztof Jan Szembek und seinen Delegierten durchgeführten Visitationen der Diözese Culm (Chełmno). Diese Visitationsakten werden im Erzdiözesanarchiv in Lublin in zwei Volumina aufbewahrt (Sign. Rep60 A 152 und Rep60 A 153) und gehören zu den reichhaltigsten und inhaltlich interessantesten Visitationen dieser Diözese in altpolnischer Zeit. Am wertvollsten sind, neben der Schilderung des Zustandes der Diözese zu Beginn des 18. Jahrhunderts, die Eintragungen vieler Stiftungs- und Erektionsdokumente. Das Repertorium enthält die Regesten aller vor 1600 ausgestellter Dokumente. Vom methodologischen Standpunkt aus ist diese Publikation die Fortsetzung des früher veröffentlichten Repertoriums der Visitationen der Diözese Culm (Chełmno) aus dem 17. Jahrhundert.

Aus dem Polnischen übersetzt von Herbert Ulrich